

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ

Προσοχή, μαμά,
στο λάμδα

Τηλέμαχος Κώτσιας: «Προσοχή, μαμά, στο λάμδα»

👤 Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου 📅 Δημοσιεύτηκε 12 Ιουνίου 2026

Προσοχή. Είναι η λέξη κλειδί για να μπει στο καταφύγιο της επιβίωσης. «Προσοχή, μαμά, στο [παχύ] λάμδα» είναι ο τίτλος του δεύτερου διηγήματος, που δίνει και τον κεντρικό τίτλο της ανά χειράς συλλογής του Τηλέμαχου Κώτσια.

Προσοχή, μαμά, μη μας καταλάβουν ότι δεν είμαστε από δω, μιλάμε ελληνικά γιατί ήρθαμε από χωριό ελληνικό σε χώρα ξένη, αλλά εδώ σε χώρο ελληνικό νιώθουμε πιο ξένοι. Τα παιδιά νοιάζονται μόνο να βγάλουν από πάνω τους το στίγμα του (κατώτερου) ξένου, έτσι όμως φθάνουν ν' αποξενώνονται κι από την ίδια τους τη μάνα. Ο επιβεβλημένος από το στενό και ευρύ ανθρώπινο περιβάλλον υφέρπων ρατσισμός ρέει εν τέλει στις φλέβες και των ίδιων των θυμάτων του, διαχέεται και ανακυκλώνεται σε ολόκληρο το κοινωνικό σώμα.

Το πρώτο διήγημα, με τον ευρηματικό τίτλο «Οι δικηγόροι του Θεού», μιλά για την πρώτη δικτατορία, η οποία κυβερνά τη ζωή μας, εκείνη, της οποίας τα αστυνομικά όργανα δεν ανήκουν σε κάποιο καταπιεστικό κράτος, αλλά στην ίδια τη φύση. Είναι οι αρρώστιες, που καταδυναστεύουν σώμα και ψυχή, ίσως είναι και διαφορετικού φύλου και συνουσιάζονται και γεννούν καινούργιες αρρώστιες, ή και τσακώνονται μεταξύ τους για το ποια θα επικρατήσει, έτσι ώστε μερικές φορές, ευτυχώς για τον ασθενή, να αλληλοεξοντώνονται. Άλλες πάλι φαίνεται να υπηρετούν τις μυστικές υπηρεσίες της φύσης, ώστε δύσκολα ανιχνεύονται από την ιατρική αντικατασκοπεία, η οποία ξεμπερδεύει μαζί τους αποδίδοντάς τους τον γενικό χαρακτηρισμό «αυτοάνοσες». Στη ζοφερή αυτή ατμόσφαιρα οι φίλιες ιατρικές και νοσηλευτικές δυνάμεις, κυρίως εκείνες που ανήκουν στο αδύνατο φύλο, εμψυχούν την ελπίδα στον απελπισμένο ασθενή και τον ενδυναμώνουν. Τι είναι τέλος πάντων οι γιατροί; Διαμεσολαβητές μεταξύ Θεού και ανθρώπου, ή δικηγόροι του Θεού, όταν Εκείνος αποφασίσει να αποσύρει κάποιον από τη ζωή;

Κι έπειτα... ούτε ο ανδριάντας του τυράννου δεν γλιτώνει τη Νέμεση. Την κυριολεκτική με πάταγο πτώση.

Οι ανεπίδοτες επιστολές των ερωτευμένων, επειδή την ένωσή τους απέτρεπε το τυραννικό καθεστώς, ούτε τον χρόνο ωστόσο κατάφεραν να εξευμενίσουν.

Με το δραματικό στοιχείο της πεζογραφίας του Κώτσια συνυπάρχει το χιούμορ, που πηγάζει ωστόσο από την ίδια τη ζωή, την οποία ελαφρύνει, την καθιστά δηλαδή βιώσιμη και ανεκτή.

Μια πτήση πάνω από τη γενέτειρα του συγγραφέα τον προσγειώνει στη νοσταλγία μιας μικρής περιοχής, που έγινε πατρίδα του επειδή τη μέτρησε με τα πόδια του ατέλειωτες ώρες και τώρα αναμετρά με έκπληξη την έκτασή της σε δευτερόλεπτα.

«Όταν μεγαλώσω θα γίνω κι εγώ πουτάνα», αναγγέλλει στη μαμά της η μικρούλα Σοφία από το Γεωργουτσάτι της Αλβανίας το 1940, κατά την ιταλική εκεί εισβολή με συνοδεία Ιταλίδων καλλονών για την «εξυπηρέτηση» των Ιταλών στρατιωτών. Πουτάνες είχε χαρακτηρίσει αυτές τις γυναίκες η γιαγιά της. «Γιαγιά, όλοι οι στρατιώτες είναι πουτάνες. Μιλάνε σαν κι εκείνες. Όλο γκράτσει και γκράτσει, λένε», λέει η μικρούλα. Η κωμωδία παρεξηγήσεων στο φόρτε.

Κι έπειτα, έρχεται η Γαρούφω. Και τα τρία παιδιά της, τα οποία, όπως όλοι οι νέοι της ελληνικής μειονότητας της Βορείου Ηπείρου, εγκατέλειψαν την πατρώα γη, αφήνοντας τη Γαρούφω να τα συλλογίζεται με δύο ακόμα, χαμένα δίδυμα. «Πέντε αγόρια! Τρία πραγματικά και δύο της Φαντασίας!» Ο νους της Γαρούφως ασυγκράτητος φτερουγίζει στο μέλλον. Ονειρεύεται κι εγγόνια, πλησιάζει ο καιρός και για δισέγγονα. Η φιλενάδα της γειτόνισσα όμως τη συνεφέρνει. «Ααα... Ώστε δεν γεννήθηκαν... Ούτε η μικρή Γαριφαλιά;» «Αν δεν είχε ανοίξει το σύνορο, θα είχαν γεννηθεί πολλά παιδιά... Τόσα παιδιά έφαγε το σύνορο... Και ύστερα σου λένε δεν γίνεται πόλεμος στα σύνορα», συμπεραίνει η Γαρούφω.

Τα σύνορα περνάει, αλλ' ανάποδα κι η Βορειοηπειρώτισσα γιαγιά επιστρέφοντας νεκρή παράνομα στο αυτοκίνητο του εγγονού. Αυτοκίνητο, που κλέβουν ανύποπτοι τσιγγάνοι τη γιορτή της Αναλήψεως. Της Αναλήψεως και της γιαγιάς.

Η άγνοια, του νεοφερμένου στην Αθήνα Βορειοηπειρώτη, του τι σημαίνει στην Ελλάδα το ανύπαρκτο στην Αλβανία «κόκκινο φωτάκι» τού ανοίγει, εκτός από την ανοικτή πόρτα του σεσημασμένου σπιτιού, και μια δεύτερη πόρτα στην τύχη του. Αφού ο εν λόγω στην απόγνωση του να βρει δουλειά δέχεται εκείνη με τις λιγότερες ελπίδες επιτυχίας, ήτοι του πλασιέ εγκυκλοπαιδικών βιβλίων, μεταξύ των οποίων όμως συμπεριλαμβάνονται και κάποια κατατοπιστικά περί αφροδισίων νοσημάτων. Ταμάρ!

ΙΑΝΟΣ [Αγόρασε το εδώ!](#)

«...Μα ήταν τόσο σύνθετο άτομο και δεν το ήξερε!» ο Ελευθέριος Νίκας. Ζάχαρο. Τριγλυκερίδια. Χοληστερίνη. Νάτριο. Κάλιο. Μαγνήσιο. Σωληνάκια. Καλώδια. Καρδιογραφήματα. Υπερηχογραφήματα. Τομογραφίες. Σπινθηρογραφήματα. Γαστροσκοπήσεις. Βρογχοσκοπήσεις. Κολονοσκόπησεις. Εξετάσεις αίματος, ούρων». Εφ' όρου ζωής. Διότι αξίζει να ζεις.

Να τι εστί πατέρας. Κάποιος, που φροντίζει κι από την άλλη άκρη του κόσμου τον γιο του και ο γιος ανακαλύπτει μετά τον θάνατο του πατέρα του ότι ο πατέρας του υπήρξε και φυσιολογικός άνθρωπος. Ξαναπαντρεμένος εκεί μακριά στην ξενιτιά με μια γυναίκα που γνώριζε το παρελθόν του, μα στάθηκε φύλακας άγγελος για τον γιο του. Παρακολουθώντας από μακριά τη ζωή του, όπως ο Θεός.

Δροπολίτες-Δροσουλίτες: «Φαίνεται η γλώσσα βοηθάει να πλησιάσουν οι δύο αυτές στοιχειωμένες και μαρτυρικές έννοιες». Οι αγαπημένοι συμπατριώτες του συγγραφέα, νυν και παρελθόντες, μεταξύ μύθου και πραγματικότητας μαζί. Οι παρελθόντες, που θυσιάστηκαν για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Τούρκους φθάνοντας μέχρι την Κρήτη, και επέστρεψαν ως σκιές στη Δρόπολη, την πατρίδα του συγγραφέα, διαιωνίζοντας τα ονόματά τους στους νυν.

Κι έπειτα... ένας ύμνος στη λιποταξία και την ειρήνη. Έστω κι αν πρόκειται για ένα αγαπημένο άλογο, που από τη στοργή του αφέντη του βρέθηκε επιστρατευμένο στην κτηνωδία του πολέμου. Ξέκοψε και ξαναγύρισε στο χωριό του, συστρατιώτης ωστόσο κι αυτό με τον νοικοκύρη στην υπεράσπιση του κοινού τους σπιτιού, χωρίς το οποίο καμιά πατρίδα δεν έχει νόημα.

Το βιβλίο κλείνει ο θρήνος του κλαρίνου προς τιμήν των νεκρών, που θα λείψουν από ένα γαμήλιο γλέντι. Δεν πρόκειται απλώς για ένα έθιμο, αλλά για έναν ύμνο στη ζωή, έναν βαλκανικό πανεθνικό ύμνο, όπου ακούγονται και τραγούδια του χάρου προκαλώντας την απορία του δυτικού κόσμου.

Η απέρριπτη, τσεχοφική γραφή του Τηλέμαχου Κώτσια εναρμονίζεται με την πραγματική ζωή των διηγηματικών ηρώων, την οποία αναπαριστά με τον τρόπο που οι ίδιοι τη νιώθουν και θα την ιστορούσαν. Με το παράπονο, τη μελαγχολία, την παραδοξότητα των καταστάσεων που βιώνουν, των σκέψεων που κάνουν εξ αφορμής όσων τους συμβαίνουν μέσα στο ασφυκτικό κοινωνικό τους πλαίσιο, στο καταπιεστικό πολιτικό περιβάλλον και, εν τέλει, σε συνθήκες ελευθερίας, αντιμετωπίζοντας προσωπικά προβλήματα υγείας. Αυτή η πραγματική ζωή αναδύεται από την απλή, αλλά καθόλου απλοϊκή γραφίδα του Κώτσια, ανόθευτη, χωρίς επιπλέον λογοτεχνικά μαλάματα, με τη δική της ποίηση, χωρίς εκφραστικά και υφολογικά δάνεια από το εντελώς ξεχωριστό είδος της ποίησης, που ενίοτε βαραίνει τη νεοελληνική πεζογραφία. Με το δραματικό στοιχείο της πεζογραφίας του Κώτσια συνυπάρχει μάλιστα το χιούμορ, που πηγάζει ωστόσο από την ίδια τη ζωή, την οποία ελαφρύνει, την καθιστά δηλαδή βιώσιμη και ανεκτή. Ο Κώτσιας, βέβαια, αντίθετα από τον Τσέχοφ, που θεωρούσε τα έργα του κωμωδίες και παραπονιόταν ότι αυτά διαβάζονταν ή παιζόνταν ως δράματα, δεν νομίζω ότι θα είχε αντιρρήσεις, αν τα δικά του χαρακτηρίζονταν κλαυσίγελως.

Προσοχή, μαμά, στο λάμδα

Τηλέμαχος Κώτσιας

Κέδρος

280 σελ.

ISBN 978-960-04-5553-3

Τιμή €14,00